

Oponentský posudek

Štempecová, Tereza: *Zamítnuto? Cesta turecko-českých párů za společným životem.*

Tereza Štempecová se ve své diplomové práci zabývá procesem řízení při žádání o trvalý pobyt u tureckých mužů, kteří žijí v partnerském svazku s českou partnerkou v České republice. Jde o téma neotřelé a novátorské. Velmi oceňuji studentčinu odvahu zabývat se takto složitým tématem, ve kterém je navíc osobně zaangażována.

Studentka si ve své práci položila následující výzkumné otázky: „*Jaký dopad má proces žádání o přechodný pobyt na turecko-české páry? Jak se mění strategie jednání párů během procesu žádosti?*“ (str. 12). Ty považuji za velmi zdařilé, dobře zacílené a vzájemně propojené. V metodologické části studentka pečlivě popisuje průběh svého výzkumu a poctivě reflektuje svou pozici v terénu. Je zřejmé, že právě díky tomu, že je sama v tomto procesu zaangażována, získala důvěru a zároveň i empatii k ostatním česko-tureckým párům; obojí by bez její vlastní zkušenosti jistě nebylo tak samozřejmé. Zároveň lidsky zcela pochopitelná frustrace z komplikovaného a mnohdy absurdního byrokratického procesu způsobila, že jsou z celé diplomové práce cítit velmi silné emoce – především vztek a naštvaní. To práci škodí především v tom smyslu, že působí hlavně jako plamenná obhajoba párů a obžaloba byrokracie s nedostatečně analytickým přístupem. Přitom právě precizní analytický přístup by v kritice úředních absurdit mohl působit mnohem působivějším a říznějším dojmem.

Co se týká práce s výpověďmi respondentů, nerozumím tomu, proč jsou páry brány v podstatě jako celek a není dostatečně rozlišováno, co říká žena z daného páru a co říká muž. Vždy se ve všem shodnou? Neprobíhá vůbec žádná diskuze o řešení problému uvnitř páru? Neprodiskutovávají postupy a nepřinášejí někdy rozdílné argumenty? Stanoviska párů jsou poměrně zjednodušeně představena jako bojové odhodlání společně čelit absurditám byrokratického systému, avšak do větší hloubky interpretace příliš nezabíhá. Na konci se například dozvíme, že muži z páru Trabzon byla žádost zamítnuta a on se odstěhoval zpět do Turecka. To je poměrně dramatický konec, který v rámci daného páru musel jistě vzbudit mnoho frustrace, diskuzí a hledání řešení včetně úvahy o sňatku. V diplomové práci se však o ničem z toho nedozvíáme, přitom právě analýza těchto diskuzí, dopadů na páry do nejmenších detailů, promýšlení a aplikování strategií by měly být stěžejní částí celé práce.

Za nejzdařilejší část práce považuji kapitolu *Diskurz v kontextu cizinecké policie*. Zde studentka prokázala schopnost antropologického analytického myšlení. V podkapitolách *Účelovost, Intenzita vztahu a její změřitelnost, Subjektivita vs. objektivita* se zaměřuje na vybraná témata v diskurzu, který policie používá k odůvodnění zamítnutí žádosti. Takto strukturovat interpretace terénu považuji za skutečně nosné. Bylo by jistě také zajímavé zabývat se hlouběji tím, jakým způsobem česko-turecké páry s tímto byrokratickým diskurzem pracují.

Teoretické zakotvení práce považuji za slabé. Sporé odkazy na některé teoretické koncepty působí spíše dojmem umělých přílepků. Jako kdyby studentka věděla, že v diplomové práci je dobré nějakou teorii zmínit, avšak byla v jejím výběru a aplikaci poněkud bezradná. Zmíněné teoretické koncepty nejsou s terénním výzkumem dobře propojeny, neprohlubují poznatky z terénu ani je nepomáhají nějak zajímavě kontextualizovat či komentovat. Málo srozumitelné je pro mne zařazení kapitoly o transnacionální migraci. Jakým způsobem souvisí s procesem žádání o přechodný pobyt a se strategiemi jednání páru v procesu žádání o pobyt? Alespoň tak, jak je v práci téma transnacionální migrace pojato, s výzkumnými otázkami téměř nesouvisí. Postřeh o liniových pracovnících naopak považuji

za nosný a velmi důležitý, jen nerozumím tomu, proč byl zařazen na konec práce. Strukturu práce od str. 49 do str. 69 považuji za nelogickou.

Po jazykové stránce by práce zasloužila mnohem kultivovanější a preciznější přístup. Za nepříliš vhodný považuji podobný způsob vyjadřování: „*Jak to vlastně dopadlo? Pohádkou, brekem nebo snad úplně jinak?*“ (str. 10) „*Přijdu si jako v začarovaném kruhu, kdy vás posílají od čerta k ďáblovi*“ (12), „*nikdo se nehrabal v mém soukromí*“ (str. 13), „*vystrnadila ze svých myšlenek*“ (str. 17), „*přes zamítnutí vlak nejede*“ (str. 30). „*Čekáte třeba celý den, aby byl váš požadavek vyřízen během 5 minut. Jo, a nikdo nemluví anglicky. Vítejte v Čechách!*“ (str. 44). Někdy je vyjadřování neobratné nebo nesrozumitelné, např. „*zda má manželský svazek význam na celý proces*“ (str. 34). Celý odstavec na str. 56 je stylisticky neobratný a hůře srozumitelný: „*Pojem transnacionální identita bylo nutné zavést na základě toho, jak již bylo řečeno, že transmigranti překračují hranice národních států. Tato teorie se váže ke studiu vazeb, které migrant udržuje se zemí, ze které migroval. Do doby, než vznikl pojem transnacionální identity, a byly používány různé kategorie jako rasa či etnicita, které jsou spjaté s myšlenkou národního státu. Ale jak již bylo řečeno, transmigranti a tím i jejich identita, překračující hranice národních států, a proto bylo nutné zavést nový pojem – transnacionální identita.*“

Práce obsahuje velké množství gramatických chyb – především chyby v psaní i/y a překlipy (např. *zde budou zahrnuté i body, které moje informanty potkali v průběhu vyřizování žádosti*, str. 9; *páry žádali*, str. 10; *na dlouh_o trať*, str. 12; *sami úřady*, str. 15, *Foucaltem* místo *Foucaultem*, str. 37, atd.). Na str. 11 vypadlo studentce slovo ve větě (2. – 3. řádek odspoda), citace ze Szala na str. 56 se stává kvůli nepozornému přepisu (*umožňují* místo *umožňující*) nesrozumitelná.

Shrnutí: Jedná se o skutečně novátorské a velmi zajímavé téma. Výzkumný problém je velmi dobře postaven a definován. Velmi si cením studentčina odhodlání a odvahy čelit jak byrokratické mašinerii, tak se do tohoto tématu pustit při psaní diplomové práce. Vzhledem k vhodně zvoleným výzkumným otázkám a nenahraditelné cenné osobní zkušenosti je škoda, že studentka svůj vysoký potenciál nevyužila naplno. Pro zlepšení by bylo potřeba zapracovat především na teoretickém zakotvení problematiky a na jazykové stránce textu. Vzhledem k výše zmíněnému **doporučuji diplomovou práci Terezy Štempecové k obhajobě a navrhuji hodnotit stupněm velmi dobře minus.**

V Praze 14. 8. 2017

PhDr. Tereza Hyánková, PhD.